DEFINIREA CONCEPTULUI DE COMPETENȚĂ DE COMUNICARE PROFESIONALĂ

Tulei Angela, lector, drd.,
Departamentul Limba Engleză și Limba Franceză Specializate, USM

The present study is an attempt to define the term *competence* from different perspectives. It is undoubtedly attributed three components: knowledge, skills and attitudes; the attitudes are attributed the leading role of directing, bringing arguments and achieving a result; knowledge and abilities complete the competence.The need to develop students' communicative competence increases with the ideas found in pedagogical researches, which state that the human personality can be professionally formed only in the process of communication. The *communication competence* includes people's abilities of communication acquired during their lives and supposes abilities to communicate, transmit, exchange opinions in different circumstances in the process of interaction with other people, applying the system of language and speech standards. The competence to communicate in a language specific to the speciality involves the *competence of professional communication* and includes, in addition to the components of communication, knowledge competence in the field.

Keywords: competence, communication competence, professional competence, professional communication competence

Notiunea de competență.

Analiza literaturii de specialitate arată că dea lungul anilor noțiunea de ***competență*** a fost și continuă a fi abordată din diferite perspective.

Pentru prima dată conceptul de *competenţă* a fost folosit de Platon.

Iniţial, termenul dat a apărut în psihologia profesionalismului, apoi s-a răspândit în cercetările practice ale psihologiei sociale, iar de aici s-a răsfrânt asupra cercetărilor cognitive, inclusiv în studiul pedagogic.

În practica internaţională, conceptul de *competenţă* apare în calitate de termen central, deoarece competenţa:

- întruneşte elementul intelectual şi aptitudinal al educaţiei;
- elementul intelectual şi aptitudinal al educaţiei include ideologia interpretării conţinutului învăţământului, format „de la finalitate";
- competenţa de bază are esenţă integrativă, ea absorbind un şir de capacităţi şi cunoştinţe omogene sau înrudite, care se referă la sferele largi ale culturii şi activităţii profesionale.

În continuare ne vom referi la un șir de definiri și caracteristici ale conceptului *competență*.

Conform lui G.Boterf, *competenţa desemnează un ansamblu de resurse* (*cunoştinţe, capacităţi, atitudini*), *în vederea rezolvării unei situaţii complexe aparţinând sferei situativ-problematice* [3, p.38].

Pornind de la J.Henry şi J.Cormier, am dedus următoarele *caracteristici de bază ale competenţei*. *Competenţa este complexă, relativă, potenţială, este exercitată într-o anumită situaţie, este completă şi insecabilă, este transferabilă, este conştientizată*.

Viziuni asemănătoare asupra definirii termenului *competență* au așa cercetători ca Aristotel, Noam Chomsky, J. Raven, L. D'Hainaut, B. Rey, X. Roegiers, M. Minder, care au descris termenul și noțiunea de competență ca *un ansamblu de idei în care competența este o capacitate având la bază cunoștințe, aptitudini și deprinderi realizate prin învățare* [16].

În opinia cercetătorilor R. Gherghinescu, C. Cucoș, Vlad Pâslaru, *competența reprezintă cunoștințe, capacitate și atitudini* [18, p. 58].

Cu o definire originală a conceptului *competență* vin cercetătorii T. Cartaleanu, O. Cosovan, V. Goraș-Postică: „Ca în oricare domeniu de activitate, competenţa reprezintă condiţia asiguratorie pentru performanţă şi eficienţă, fiind susţinută, în linie directă, de factori extrinseci şi intrinseci determinativi pentru conduita umană" [10, p. 7].

În aceeaşi ordine de idei, menționăm cercetătorul A.Beauchense, care precizează că o competenţă este un tot întreg, compus din cunoştinţe, capacităţi şi atitudini care pot fi mobilizate şi traduse în performanţe [2].

După cercetătorii Vl. Guțu, E. Muraru, O. Dandara, *competența* este deseori prezentată în literatura de specialitate drept*: capacitate de realizare a ceva dificil* [7, p. 14].

Potrivit celor menționate mai sus, vom conchide că în majoritatea definițiilor sunt stabilite legături între competență-capacitate, atitudini, pe de o parte, contextul și anumite standarde, pe de altă parte, ceea ce descrie competența ca un tot întreg. Caracterul integrator al competenței se prezintă prin definițiile din literatura de specialitate: *competența* este un ansamblu integrat de cunoștințe, deprinderi și atitudini care permite subiectului, în fața unei categorii de situații, a se adapta, a rezolva probleme și a realiza proiecte [25, p. 16].

Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi descrie competențele ca fiind bazate pe cunoștințe (savoirs), deprinderi (savoir-faire) și competența existențială (savoir-être) pe care aceasta le posedă, precum și pe capacitatea sa de a învăța (savoir-apprendre) [4, p.16].

Într-o societate bazată pe cunoaștere, competențele-cheie sub formă de cunoștințe, abilități și atitudini corespunzătoare fiecărui context au un rol fundamental pentru fiecare individ. Aceasta garantează personalității o valoare adăugată pe piața muncii, asigură coeziunea socială și o cetățenie activă, oferind flexibilitate și adaptibilitate, satisfacție și motivație.

În opinia cercetătoarei *Botgros I.,* competențele-cheie ar trebui dobîndite de către:

- *Tinerii* aflați la sfîrșitul perioadei obligatorii de învățământ și formare, competențele-cheie i-ar pregăti pe aceștia pentru viața adultă, în special pentru cîmpil muncii, constituind totodată o bază pentru continuarea învățării;
- *Adulți* pe tot parcursul vieții, printr-un proces de dezvoltare și actualizare a abilităților;

O. Mîndruț și A. Ardelean descriu Cadrul de Referință care definește opt competențe-cheie și definesc cunoștințele, abilitățile și atitudinile esențiale legate de fiecare din acestea [21, p.92-96].

Pentru a înţelege mai exact specificul competenţelor, prezentăm mai jos, într-o formă sintetică, ***domeniile*** de competenţe – cheie recomandate de Comisia Europeană.

Cunoştinţe	***Deprinderi/aptitudini***	***Atitudini***
Vocabular Gramatică funcţională Principalele tipuri de interacţiune verbală şi de registre ale limbii Convenţii societale Aspectul cultural şi varietatea limbilor	Abilitatea de a înţelege mesaje orale A iniţia, a susţine şi a încheia conversaţii Înţelegerea şi producerea de texte scrise adecvate nevoilor individului Învăţarea limbilor într-un mod informal	Aprecierea diversităţii culturale Interesul şi curiozitatea pentru limbi Comunicare intreculturală

Cercetătorii D. Potolea și S. Toma (2010) atribuie noțiunii de *competența* două dimensiuni:

1. *dimensiunea obiectiv-socială*, în care competența specifică presupune anumite cunoștințe și abilități valabile în raport cu criteriile de calitate ale competenței;
2. *dimensiunea subiectiv-profesională* care se referă la capacitatea persoanei de a selecta, unifica, întrebuința corespunzător cunoștințe și abilități în scopul efectuării unei sarcini de învățare sau a unui angajament profesional în concordanță cu unele principii calitative [20].

Cercetătorul Vladimir Guțu descrie *competenţa* ca fiind definită ca un „set" de capacităţi de a acţiona/activa în situaţii nedeterminate prin: sfera/domeniul de activitate; nivelul nedeterminării contextelor de activitate; posibilitatea de a alege mijloacele de acţiune; argumentarea alegerii instrumentelor de acţiune (empirice, teoretice, axiologice) [1, p. 15].

O distincție principială în definirea competenței o realizează Vl. Pâslaru, care marchează drept una din caracteristicile sale principale faptul că ea reprezintă o achiziţie a personalităţii elevului, demonstrată și de predicatele *a şti să faci, a fi în stare să..., a putea să..., a fi capabil să*... [19, p.216].

În Republica Moldova, menționează același autor, termenul de *competenţă* s-a instalat ca definitoriu educației odată cu realizarea reformei învăţământului general şi universitar, Curriculumul Naţional (*Curriculum de bază, 1997*) fiind axat pe triada *cunoştinţe-capacităţi-atitudini*. Unele surse dau pentru noțiunea de *capacitate* (în sens îngust) sinonimul *abilitate*. Acesta însă, în anumite contexte, poate avea valoare generică în raport chiar și cu competența. Este cert însă că în procesul instructiv-educativ competenţa se formează prin activităţi de integrare a *cunoştinţelor*, *capacităţilor* şi *atitudinilor* [Ibidem.].

Analizând viziunile mai multor cercetători, putem atribui cu siguranță conceptului *competență* cele trei componente: cunoștințe, abilități și atitudini, în care atitudinile au rolul de a dirija, îndruma, de a aduce argumente și de a obține un rezultat; iar cunoștințele și abilitățile completează competența.

Competență de comunicare.

Competența de comunicare este privită ca parte componentă a competenței lingvistice.

Conceptul de *competenţă de comunicare* a fost folosit pentru prima dată de D.Hymes (1972) [Apud: 9], pe care o atribuie la nivelul de învăţare a unei limbi; aceasta permite transmiterea de enunţuri şi înţelegerea mesajelor în situaţii contextuale specifice.

Constatările lui D.Hymes au fost preluate de M.Canale şi M.Swain (1980), care au propus *Modelul teoretic al competenţei de comunicare*, drept punct de plecare servindu-le următoarea

idee: „competenţa de comunicare se referă la relaţia dintre *competenţa gramaticală*, sau cunoaşterea regulilor gramaticale, şi *competenţa sociolingvistică*, sau cunoaşterea regulilor de folosire a limbajului [5, p.6]. Modelul conţine trei componente:

1) *competenţa gramaticală* – acurateţea formării propoziţiilor şi a utilizării vocabularului;

2) *competenţa socio-lingvistică* – capacitatea de a înţelege şi a folosi limbajul în diferite contexte sociale;

3) *competenţa strategică* – capacitatea de comunicare eficientă [ibid., p.28-31].

Teoria învăţământului bazat pe competenţe a apărut în SUA şi a rezultat din studiul experienţei avansate a cadrelor didactice.

Competența de comunicare este proces și rezultat al unei activități sintetice de acumulare a cunoștințelor, formării capacităților și atitudinilor, care evoluează în comportamente, trăsături caracteriale și reprezentări/viziuni. Aptitudinile sunt comunicate prin ereditare și dezvoltate prin educație [19].

Competenţa comunicaţională, sau competenţa de comunicare, presupune capacitatea individului de a codifica şi decodifica mesajele (verbale, nonverbale şi paraverbale), de a fi competent la nivelul comunicării interpersonale, de a emite mesaje fără a manifesta exces de afectivitate şi fără a exprima dezaprobarea faţă de mesajele altora.

Fiinţa umană este o fiinţă socio-culturală, adică are capacitatea de a formula interese şi de a promova valori sociale. Omul este o fiinţă informaţională şi comunicantă, care nu poate trăi în afara comunicării. Este dispus să comunice prin experienţă şi prin exerciţiu, dobândind competenţa de comunicare.

Competenţa comunicativă a unei persoane creşte odată cu gradul de maturizare cognitivă şi axiologică pe care aceasta l-a dobândit.

T.Slama-Cazacu defineşte competenţa comunicativă drept „capacitate de a prezenta propriile intenţii, nevoi, interese în procesul de comunicare, precum şi de a percepe interlocutorul, în vederea iniţierii unui dialog în procesul de învăţământ. În educaţie, capacitatea de comunicare determină înţelegerea dintre profesor şi educat în vederea atingerii scopurilor şi desfăşurării activităţii de învăţare” [23, p.32].

Competenţa de comunicare defineşte eficacitatea interacţiunii, a schimbului informaţional şi interpersonal, abilitatea de a folosi în mod deliberat anumite relaţii şi dependenţe, pentru a spori magnitudinea impactului şi a schimbului interpersonal şi pentru a converti respectivele determinaţii în acţiuni bine orientate într-o direcţie stabilă cu anticipaţie. Competenţa de comunicare se afirmă în exerciţiul curent al relaţionării, ca demers interacţional cu caracter psihosocial marcat de performanţă şi care angajează, din această cauză, acţiuni bine conştientizate, raţionalizate [8, p.100].

Sociolingvistul Dell Hymes, preluând tezele lui Chomsky, vorbește despre conceptul de *competență de comunicare*, pentru prima dată, în anul 1966, atribuindu-i acesteia capacitatea de a produce și interpreta mesajele, precum și negocierea sensului în contexte specifice.

Cercetătorii Oswald Ducrot și Jean-Marie Schaeffer definesc *competența comunicativă* a lui Dell Hymes ca o sumă de reguli sociale care permit utilizarea competenței gramaticale, ea devansează competența lui Chomsky și a lui E. Coșeriu [6, p. 436].

În această ordine de idei, cercetătoarea Daniela Rovența-Frumușani vorbește de o competență de comunicare indispensabilă reușitei în comunicare, care nu coincide cu cea lingvistică, ci constă în cunoașterea acelor reguli care orientează întrebuințarea vorbirii într-un anumit cadru social: „competența de comunicare este rezultatul interacțiunii: competenței lingvistice, competenței socio-culturale, competenței enciclopedice și competenței generice” [14, p. 65].

După părerea cercetătoarei A. Pamfil, *competența de comunicare* reprezintă ansamblul cunoștințelor și capacităților pe care subiectul le mobilizează în situația de comprehensiune. De asemenea, în definiția competenței de comunicare, se revăd și situațiile în care este exprimată

competența de comunicare: comprehensiunea limbajului, textului oral și scris; producerea limbajului, textului oral și textului scris [17, p. 219].

Cercetătoarea Mina Maria Rusu definește *competenţa de comunicare* ca sistem de strategii creative ce permit înţelegerea valorii elementelor lingvistice în context, dezvoltând abilitatea de a aplica cunoştinţele despre rolul şi funcţionarea limbajului". Totodată, comunicarea nu poate fi abordată în afara socialului şi, în consecinţă, trebuie avută în vedere şi dimensiunea integratoare a procesului [15].

Este indubitabil faptul că competența de comunicare reprezintă o categorie de competențe esențială într-o lume globală, în absența căreia nu se poate construi nici cunoaștere/ învățare, nici relaționare. Este un element-cheie pentru reușita persoanei în situații de viață, în familie, în timpul liber etc. și pentru dezvoltarea altor competențe-cheie [14, p. 31].

O distincție principială în definirea competenței o realizează Vl. Pâslaru, care marchează drept una din caracteristicile sale principale faptul că ea reprezintă o achiziţie a personalităţii elevului, demonstrată și de predicatele *a şti să faci, a fi în stare să..., a putea să..., a fi capabil să*... [17, p.216].

În Republica Moldova, menționează același autor, termenul de *competenţă* s-a instalat ca definitoriu educației odată cu realizarea reformei învăţământului general şi universitar, Curriculumul Naţional (*Curriculum de bază, 1997*) fiind axat pe triada *cunoştinţe-capacităţi-atitudini*. Unele surse dau pentru noțiunea de *capacitate* (în sens îngust) sinonimul *abilitate*. Acesta însă, în anumite contexte, poate avea valoare generică în raport chiar și cu competența. Este cert însă că în procesul instructiv-educativ competenţa se formează prin activităţi de integrare a *cunoştinţelor*, *capacităților* şi *atitudinilor* [Ibidem.].

Astfel, prin *competența de comunicare* înțelegem abilitatea de a transmite și de a schimba idei în diferite situații, în procesul de interacțiune cu alți participanți, utilizând în mod corespunzător sistemul de standarde de limbă și de vorbire și alegerea situației adecvată de comunicare. Paralel cu continuarea procesului evolutiv al competenței de comunicare în limba maternă, se extinde o parte componentă a competenței de comunicare într-o limbă străină numită capacitatea de a comunica utilizând limbajul caracteristic acestei limbi străine și care urmărește realizarea următoarelor aspecte:

- ✓ exprimarea limbajelor și terminologiei, modalităților de comunicare, orientarea către un scop și adaptarea comunicării la situație;
- ✓ utilizarea eficientă și corectă a codurilor, a limbajelor și a convențiilor aparținând terminologiei diferitelor domenii ale cunoașterii;
- ✓ utilizarea mesajelor verbale și nonverbale, pentru a recepta și a transmite idei, experiențe și sentimente; adaptarea comunicării la diferite contexte sociale și culturale [14, p. 32].

Competența profesională.

Prin ***competență profesională*** se înțelege capacitatea dovedită de a selecta, combina și utiliza adecvat cunoștințe, abilități și alte achiziții (valori și atitudini), în vederea rezolvării cu succes a unei anumite categorii de situații de muncă sau de învățare, circumscrise profesiei respective, în condiții de eficacitate și eficiență. Competențele profesionale reprezintă un ansamblu integrat și dinamic de cunoștințe (cunoaștere, înțelegere și utilizare a limbajului specific, explicare și interpretare) și abilități (aplicare, transfer și rezolvare de probleme, reflecție critică și constructivă, creativitate și inovare) [13, p. 12].

Cercetătorii I. Lupu, V. Cabac, S. Gâncu afirmă că noțiunea de competență completează noțiunea de calificare (Acțiunea de a (se) califica și rezultatul ei; pregătire într-un anumit domeniu de activitate profesională.) „O calificare este dobândită atunci când un organism abilitat constată că nivelul de învățare la care a ajuns o persoană a atins un anumit standard al capacităților de cunoaștere, deprinderilor și competențelor generale. Standardul rezultatelor învățării este confirmat prin intermediul unui proces de evaluare sau prin finalizarea cu succes a unui program de studiu. Învățarea și evaluarea în vederea obținerii unei calificări se poate realiza

printr-un program de studiu și/sau experiența la locul de muncă. O calificare conferă recunoașterea oficială a valorii rezultatelor învățării pentru piața muncii, precum și pentru educația și formarea profesională continuă. O calificare conferă un drept legal de a practica o ocupație/meserie/profesie" [24, p. 12].

Competența de comunicare profesională.

Competența de comunicare profesională presupune competența de a comunica într-un limbaj specific specialității și include pe lângă componentele competenței de comunicare și cunoștințe din domeniul respectiv. Competența de comunicare profesională ar presupune cunoștințe, aptitudini și deprinderi cu referire la limbajul de specialitate.

Cu privire la cele menționate mai sus, cercetătoarea V. Goraș-Postică observă că *competența de comunicare profesională* include acțiunea de a îmbina și a utiliza cunoștințele, deprinderile și atitudinile în scopul dobândirii rezultatelor propuse. A avea competențe în domeniul profesional înseamnă a dispune de un ansamblu de însușiri și caracteristici specifice: a cerceta și examina diferite situații profesionale, a raporta un principiu general la un caz particular, a pune în practică cunoștințele de specialitate, a utiliza deprinderi specifice, a colabora cu persoanele din grup, a clarifica o problemă sau o situație imprevizibilă, a informa sau a transmite niște informații etc. În baza obiectivelor se vor realiza, forma, dezvolta și evalua competențele 11, p. 32].

Toate acestea ar genera că competențele rezultă să exprime un domeniu în conformitate cu un nivel determinat; astfel, putem identifica următoarele ***caracteristici*** *ale competenței de comunicare profesională*:

1. de a comunica în limbajul de specialitate;
2. de a pune în practică cunoștințele printr-o tratare profesională a domeniului;
3. de a prezenta însușiri și caracteristici speciale în baza unui subiect învățat;
4. de a reda și de a explica prin mijloace adecvate conținutul unei comunicări, surse, note, indicații etc.;
5. de a dezvolta competențe de învățare pentru a putea continua studiile în următoarele cicluri.

Examinând literatura de specialitate, prin prisma celor analizate din viziunea formării limbajului de specialitate la studenți, definim noțiunea de *competență de comunicare profesională* prin: cunoștințe, deprinderi, atitudini care reflectă capacitatea de selectare, de combinare și utilizare care corespunde ansamblului integrat, se desfășoară rapid, coerent și deschis; de cunoștințe, abilități (cognitive, acționale, relaționale) și alte achiziții (valori și atitudini), specifice unei activități profesionale, în scopul soluționării cu rezultate pozitive în situații-problemă, delimitând anumite limite ale profesiei respective, în condiții de eficacitate.

În viziunea noastră, a fi un profesionist competent competent înseamnă:

- a stăpâni cunoștințe de bază în limbajul de specialitate;
- a poseda cunoștințe de specialitate în limbajul de specialitate;
- a pune în practică cunoștințele de specialitate, acumulate în timpul studiilor;
- a utiliza deprinderile caracteristice profesiei, dobândite în cadrul stagiilor de practică;
- a comunica, a informa, a lua decizii în cadrul situațiilor-problemă;
- a propune și a oferi soluții la situații-problemă etc.

Obiectivul final al învățării unei limbi străine este posedarea de către utilizator a competenței de comunicare profesională, posedarea structurii și gramatiii limbii materne, conștientizarea interculturală, aptitudini și deprinderi practice, aptitudini euristice, posedarea altor competențe: lexicală, gramatică, semantică, discursivă, funcțională, etc.

În ultima perioadă se observă o tendință de a aborda competența de comunicare în organizarea procesului de învățare a limbilor străine. Abordarea comunicativă oferă și prevede o structurare a activităților educaționale ale celor care învață să comunice într-o limbă străină, ceea ce facilitează atribuția de formare a viitorilor specialiști de competențe lingvistice străine de comunicare și de dezvoltare a abilităților de comunicare. Astfel, abordarea competenței de

comunicare oferă o pricepere din partea viitorilor specialişti în două aspecte funcţionale şi structurale ale limbii, în care ne vom concentra pe predarea limbilor străine şi utilizarea unei limbi străine ca mijloc de comunicare şi îi vom orienta să comunice într-o limbă străină.

Această abordare oferă o varietate de activităţi şi presupune formarea *competenţei de comunicare într-o limbă străină*. Luând în considerare această abordare, învăţământul profesional universitar, în viziunea cercetătorilor M. Ionescu şi I. Radu, avansează conceptual de la cunoştinţele în domeniu la formarea unui spectru de tehnici profesionale, cărora li se acordă, în ultima perioadă, primordialitate în raport cu cunoştinţele [12, p. 59].

Tendinţele politicii educaţionale cu relevanţă pentru învăţământul superior, prezente în documentele europene, emise în urma procesului de la Bologna, cer o caracterizare a competenţelor pentru fiecare ciclu de studii, în cazul nostru, pentru competenţe de la nivelul universitar. Subliniind rolul competenţelor din învăţământul superior, trebuie să stabilim nivelurile în curs de transformare a unei competenţe în decursul formării profesionale a unui subiect uman, având posibilitate de a fi utilizate ca semne de referinţă în proiectarea unui program de formare. În stabilirea acestor competenţe se va distinge o ordine a nivelurilor de dezvoltare a competenţelor dintr-un domeniu: novice (noţiuni şi aplicare), competent (stăpânire) şi expert (expertiză) [26].

Unităţile de competenţă specifice unei ocupaţii sunt aranjate în:

- ❖ fundamentale (cheie), care se referă la competenţe transferabile;
- ❖ generale pe domeniu, care se referă la competenţe comune tuturor ocupaţiilor dintr-un domeniu de activitate şi;
- ❖ specifice fiecărei ocupaţii în parte.

Delimităm următoarele *caracteristici ale competenţei de comunicare profesională*:

- un ansamblu integrat şi dinamic de cunoştinţe (cunoaştere, înţelegere şi utilizare a limbajului specific, explicare şi interpretare) şi abilităţi (aplicare, transfer şi rezolvare de probleme, reflecţie critică şi constructivă, creativitate şi inovare);
- cunoştinţe, aptitudini şi deprinderi cu referire la limbajul de specialitate;
- capacitatea de a selecta, combina şi utiliza adecvat cunoştinţe, abilităţi şi alte achiziţii;
- a cerceta şi examina diferite situaţii profesionale;
- a dispune de un ansamblu de însuşiri şi aracteristici specifice;
- de a delimita anumite limite specifice activităţi profesionale;
- de a-şi dezvolta competenţe de învăţare pentru a putea continua studiile în următoarele cicluri.

În **concluzie** putem menţiona că analiza literaturii de specialitate ne-a permis să constatăm următoarele: competenţele reflectă o însuşire de a constitui un întreg al cunoştinţelor, capacităţilor şi atitudinilor, dispuse să acorde individului însuşirea de a atinge un scop, un rol, de a realiza o sarcină, o îndeletnicire, o ocupaţie drept componenţe durabile ale individului, în continuă desfăşurare şi evoluţie. Competenţa în procesul instructiv-educativ devine parte componentă a educatului şi aparţine unei categorii cu o capacitate educaţională elaborată, are o structură triadică, se exteriorizează în diferite niveluri de dezvoltare, în funcţie de vârstă şi de orientarea dintr-un anumit domeniu. Competenţa de comunicare profesională se referă atât la aspectele competenţei, cât şi la cele ale competenţei de comunicare.

Sensurile atribuite de căre specialişti termenilor *competenţă* şi *competenţă de comunicare* configurează şi un referenţial specific de formare-dezvoltare a acestora studenţilor, care discriminează şi o anumită specificitate competenţei de comunicare în limba străiină. Aceasta devine, în actualitate, nu doar o competenţă de cultură generală, ci şi una de comunicare profesională.

Bibliografie:

1. „Abordarea prin competenţe a formării universitare: probleme, soluţii, perspective”, conf. şt. intern. (2011; Bălţi). În: Materialele conf. şt. intern. consacrate aniversării a 65-a de la fondarea Univ. de Stat „A. Russo” din Bălţi, Bălţi: Presa univ. bălţeană, 2011.
2. Beauchesne A., Bouchard L., Hensler H. et al. Baccalauréat en enseignement au secondaire: modèle de développement curriculaire, Sherbrooke: Université de Sherbrooke, Faculté d'éducation, Département de pédagogie, 1993.
3. Boterf G., Le. L'ingénierie des compétences. Paris: Editions d'organisation, 1999, 445 p.
4. Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare. Strasbourg, CECRL, 2001.
5. Canale M., Swain M. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. În: *Applied Linguistics*, 1980, nr.1.
6. Cârâc I. Pragmatică. În Teorie și practica semnului, Iași: Editura Institutul European, 2003.
7. Dumbraveanu R., Pâslaru Vl., Cabac., V. Proiectarea standardelor de formare profesională inițială în învăţământul universitar. Ghid metodologic. Chişinău: CEP USM, 2003.
8. Ezechil L., Comunicarea educaţională în context şcolar. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 2002, 100p.
9. Gîncu I., Dimensiunea valorica a competenţei profesionale. În: rev. *Didactica Pro*, 2014, nr.1 (83), p. 19-24.
10. Goraş-Postică V. ș. a. Formare de competențe prin strategii didactice interactive. Chișinău: Combinatul Poligr., 2008.
11. Goraş-Postică V. Formarea de competențe profesionale în contextul actual al învățământului superior. În:Studia Universitatis Moldaviae, Revistă Ştiinţifică a Universităţii de Stat din Moldova, 2013, nr.5(65), Seria “Ştiinţe ale educaţiei”.
12. Ionescu M., Ioan R. Didactica modernă. Cluj-Napoca: Ed. Dacia, Ed. a 2-a, rev., 2001.
13. Lupu I., Cabac V., Gîncu S. Formarea și dezvoltarea competenței de programare orientată pe obiective la viitorii profesori de informatică: Situații de învățare. Standarte de performanță: Tehnologia programării orientată pe obiecte. Univ. de Stat Tiraspol, Catedra Didactica Matematicii, fizicii și Informaticii. Chișinău: UST, 2013.
14. Mândruț O., Catană L.,Mândruț M. Instruirea centrată pe competențe Cercetare -Inovare –Formare – Dezvoltare Univ. De Vest „Vasile Goldiș ” Arad, Centrul de Didactică și Educație Permanentă. 2012.
15. Mina-Maria Rusu. Competența de comunicare –perspective de abordare. În: Revista Limba Română, Nr. 11-12, anul XIX, 2009.
16. Minder M. Didactica funcţională. Ch.: Cartier Educaţional, 2003.
17. Pamfil A. Limba şi literatura romană în gimnaziu –Structuri didactice deschise.Editura Paralela 45, 2003.
18. Pâslaru V. ș.a. Competențe ale pedagogilor: Interpretări. Chișinău: Continental Grup, 2014.
19. Pâslaru Vl., Introducere în teoria educaţiei literar-artistice. Bucureşti: Sigma, 2013.
20. Potolea D., Toma S. Conceptualizarea „competenţei”: concept şi implicaţii pentru programele de formare a adulţilor. În: A III-a Conferinţă Naţională de educaţie a adulţilor ”10 ani de dezvoltare europeană a educației adulților” (coord. S. Sava). Timişoara: Editura Eurostampa, 2010.
21. Raileanu-Ciobanu Olga, Pedagogia competențelor: Suport de curs, Chișinău, 2014.
22. Rovența-Frumușani D. Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze. București: Editura Tritonic, 2005.
23. Slama-Cazacu T., Psiholingvistica – ştiinţă a comunicării. Bucureşti: All Educational, 1999.825 p.
24. Un posibil cadru europeanal calificărilor în perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți. Document de lucru al Comisiei Europene. Bruxelles, 2005. http://www.unitbv.ro/Portals/28/17_Cadrul%20european%20al%20calificarilor%20(proiect).pdf (vizitat 25.04.2017)
25. Voiculescu F. Paradigma abordării prin comptențe. Suport pentru dezbateri, Calitate, inovare, comunicare în sistemul de formare continuă a didacticienilor din învăţământul superior. Alba Iulia, 2011.
26. www.mim.utcluj.ro/uploads/pages/08_capitolul_3.pdf (vizitat 25.01.2017).